

novoles

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LESNEGA KOMBINATA „NOVOLES“ STRAŽA PRI NOVEM MESTU



Stabilizacijski načrt

Pred mano ležita dve knjigi z naslovom Stabilizacijski načrt Novoles 1975-76. Dve dokaj debeli knjigi, od katerih debelejša obsega nekaj več kot 140 strani. Že samo število strani pove, da je v to knjigo vloženo veliko dela. Zakaj smo pravzaprav dobili ti dve knjigi, zakaj smo začeli uresničevati akcijo, kateri pravimo stabilizacija?

O stabilizaciji ne govorimo v Novolesu prvič. In to ni naključje. O tem, da je treba dobro, še bolje gospodariti, da je treba bolje in še več proizvajati, smo se pogovarjali od delovnih skupin, zborov delovnih ljudi do poslovnega odbora in centralnega delavskega sveta. Ali so torej besede, izrečene na teh mestih, izrečene zaman? Ne, nikakor! Veliko tega smo naredili, pa vendar bi bilo popolnoma napačno reči, da smo pri nas, v Novolesu, v naših temeljnih organizacijah združenega dela, vedno in povsod dobro in temeljito delali. Naša učinkovitost, naša prisotnost na delovnem mestu ni dala rezultatov, kakršne smo pričakovali in planirali. Med nas se je privlekla tudi nedisciplinarnost, bili smo priče številnim prekrškom, besede in ukazi odgovornih ljudi niso bile povsod upoštevane v takšni meri, v kakršni bi morale biti. Nasplošno red, disciplina, produktivnost niso bili na zaželeni višini, ali bolje rečeno, na takšni, na kakršni bi morali biti. Seveda v takih pogojih tudi plani niso mogli biti realizirani.

Vendar za težave, v katere smo zašli, nismo bili edini krivci. O tem, koliko smo kot panoga v neenakopravnem položaju do drugih panog v gospodarstvu, je bilo rečeno že veliko in to danes ni treba ponovno ponavljati. Novoles je izrazil izvoznik in to na področju, na tržišču, za katera je naša družba silno zainteresirana; čeprav je to tržišče doživljalo najtežjo krizo v povojnem razvoju, se je Novoles srečal z vsemi težavami, z vsemi ovirami. Odkrito povedano, podpore — ne samo v besedah — doma nismo vedno dobivali v zadostni meri. Iz sveta, kamor smo usmerili naš izvoz, so nam prihajale novice o zapiranju velikega števila tovarn. Cene surovin so padale in naši zamejski kupci so pritiskali, da tudi mi spustimo cene. Trendu znižanja cen, na žalost, niso sledili tudi domači proizvajalci; če k temu še dodamo, da smo se srečali tudi z nerealno pariteto dinar-dolar, smo našli takorekoč vse težave, a vendar ne vseh.

Zavedajoč se težav, v katere smo zašli, so dali najvišji družbenopolitični organi v Jugosla-

viji pobudo, da se te težave, ti problemi, rešijo. Izbrali so pravilno pot. Najprej je treba počistiti pred svojim pragom! Najprej je treba poiskati že tolikokrat omenjene notranje rezerve! Ne smemo se prepustiti stihiji, da nas nese in samo ugotoviti, da se ne da nič narediti.

Na akcijo smo reagirali tudi v Novolesu. Člani poslovnega odbora so izdelali predloge, kako naj bi se izboljšalo gospodarjenje v Novolesu in ti predlogi se nahajajo v knjigi z naslovom Stabilizacijski načrt Novoles 1975-76. Že v uvodu je zapisano, naj načrt služi nadaljnjemu delu in sicer:

1. Ponovni mobilizaciji strokovne in samoupravne strukture za posamične in koordinirane napore za izboljšanje gospodarskega položaja Novolesa, njegovih TOZD in njihovih ljudi.

2. Tako, kot je, naj bo vzorec za poznejše izpopolnjevanje aktivnosti za obvladovanje nalog in bodočih samostojnih načrtovanj po TOZD in po sektorjih.

Določeno število knjig tega načrta so temeljne organizacije že dobile in o njem že razpravljale na delovnih skupinah, zborih delovnih ljudi ali na delavskem svetu. Namen te razprave je, da se načrt dopolni s predlogi najširše baze, se pravi delovnih ljudi, ki ga bodo neposredno izvajali.

Zanimanje in obsežnost diskusije v bazi potrjujeta, da so Novolesovci sklenili prebroditi težave in najprej sami pomesti pred svojim pragom.

Poglejmo, kaj obsega stabilizacijski načrt. Razdeljen je na tri tako imenovane komplekse: poslovni, ekonomski in ljudski. Poslovni kompleks zajema problematiko proizvodnje, prodaje, nabave, financiranja, investicije in dolgoročno zasnovano Novolesa; ekonomski kompleks — obračun in kalkulacijo, stroške DIS, stroške FIS in družbeno-ekonomski položaj Novolesa; tretji, ljudski kompleks, storilnost in delovni red v Novolesu, politično situacijo, osebne dohodke, strokovno organiziranost in samoupravno organiziranost. Danes vam bomo, ker nam to prostor ne dovoljuje več, predstavili prvi kompleks.

Proizvodnja

Iz analize je razvidno, da smo v prvih šestih mesecih v zadnjih treh letih delali enako leta 1973 47,7, leta 1974 45,5 in letos 46,4 %. Kar zadeva TOZD, je ta razpon med 33,3 do 57,2 %. Plan predvideva, da bomo v drugem polletju proizvedli za 461.097.000 din ali za 113.795.000 več kot leta 1974. Očitno je, da bo plan od nas zahteval večje napore, zato bo potrebno predvsem hitreje reagirati na težave, vpeljati večjo odgovornost za izvrševanje plana in precizneje sestaviti načrte in ukrepe, ki spremljajo proizvodnjo.

Prodaja

Izvoz v prvem polletju zaostaja od planiranega. Leta 1974 smo izvršili 54 % planirane prodaje, v prvih šestih mesecih letos samo 43 %. Moramo pa poudariti, da so na to vplivali predvsem zunanji činitelji, zlasti smo občutili težave na trgu Italije in Združenih držav.

Zasičenost trga je čutila predvsem TPP, ki je v primerjavi z lanskim letom realizirala le 69 % lanske prodaje. Ta ZPZD se je srečala ostreje s problematiko prodaje pohištva kot kate-rakoli druga TOZD. Na to je tudi vplivala diskriminacija v kreditih, zlasti če primerjamo kredite za avtomobilsko in lesno industrijo.

Kar zadeva cene naših proizvodov „v primerjavi z gibanjem cen v vsej lesni industriji, primerjava kaže za Novoles dokaj osupljivo sliko“. Cene lesne industrije so se v SRS dvignile v primerjavi z Novolesovimi 5-krat. Kakšne posledice nosi zaradi tega Novoles, ni treba na široko razlagati.

Novoles nima namena zvišati cen svojim proizvodom niti doma niti v izvozu, vendar tudi ne moremo znižati cen, ker nam to ne dovoljujejo gospodarski pogoji.

Nabava

Kot je znano, je Novoles usodno vezan v nabavi surovine na lesno zaledje. Večji del njegove proizvodnje je pogojen z nabavo hlodovine iz ožjega in širšega zaledja. Spričo takšne situacije bomo morali proučiti, kako racionalnejše izkoriščati lesno surovino.

Čeprav so se cene hlodovine v primerjavi z lanskim letom nekaj znižale, še vedno ne moremo govoriti o izrazitem znižanju cen hlodovine. Temu trendu ne sledijo domači proizvajalci. Znano je, da je Novoles uvoznik afriškega lesa. O tej problematiki bomo govorili prihodnjič v pogovoru z dipl. inž. Boštjanom Japljem, kakor o njegovem obisku v nekaterih deželah Afrike.

Kar se tiče nabave, moramo reči, da se o unifikaciji v Novolesu dokaj dolgo govori, o rezultatih pa nismo veliko slišali. Stabilizacijski program daje tej problematiki velik poudarek. Prav tukaj se bomo morali obnašati kot skrajnje dobri in pametni gospodarji.

Financiranje

Znano je, da se v jugoslovanskem gospodarstvu spet pojavlja nelikvidnost. Novoles je v prvih šestih mesecih bil blokiran v januarju 21 dni, februarju 7, marcu 11, aprilu 7, maju 14 in juniju 11. To ni posledica našega slabega gospodarjenja, ampak slabega plačevanja kupa-cev. Na tem področju nas čaka veliko konkretnih nalog.



Investicije

Zaradi slabšanja finančne sposobnosti smo morali v Novolesu v letošnjem letu kar trikrat menjati investicijske namene. V letošnjem letu smo zato končali samo v prejšnjem letu začeta in finančno pokrita dela. Načrtovane investicije smo znižali na raven zagotovljenih sredstev. Ostale potrebe smo odložili do izboljšanja gospodarskega stanja.

Naj ob koncu povemo še to: skrajšana oblika Stabilizacijskega načrta bo kmalu natisnjena v velikem številu, v njej bodo upoštevane tudi pripombe in predlogi iz razprav.

IVAN KRASKO

Periodični obračun za prvo polletje 1975

Temeljne organizacije združenega dela v okviru delovne organizacije NOVOLES so imele letos izredno težke pogoje gospodarjenja. Lesna industrija v celoti občuti, da se domači pa tudi zunanji trg zapira ter da prodaja ne gre več tako kot v prejšnjih letih.

PROIZVODNJA

Proizvodnja kaže v I. polletju zelo različno dinamiko po temeljnih organizacijah, zato bi bila ocena za NOVOLES kot podjetje preveč šablonska, situacijo moramo oceniti po posameznih TOZD. Gospodarski načrt za NOVOLES je bil dosežen z 98,3 %, za večino temeljnih organizacij pa je značilno intenzivno prilagajanje proizvodnje tržnim zahtevam oziroma kopičenje proizvodnje na zalogo.

Najslabše proizvodne rezultate je dosegla Tovarna drobnega pohištva, ki se je v tem obdobju srečala z dvema problemoma:

- v začetku leta je bil močno problematičen plama gugalnikov na ameriškem trgu, kar je bilo s pravočasno akcijo uspešno rešeno;
- v proizvodnji se je TOZD srečavala z velikimi težavami pri surovinah (decimiranje in sušenje lesa), za kar je delno kriva slaba surovina, delno pa nestrokovno uvajanje nove tehnologije pri reševanju in splošna dezorganiziranost v TOZD. Problem se rešuje s sanacijo - strokovnimi in disciplinskimi ukrepi.

Tovarna akrilnega stekla v Trebnjem je izpolnila proizvodni plan s 96,6 %, tovarna ploskovnega pohištva z 92,5 %, za kar je krivda v zelo slabi tržni situaciji za njene proizvode, razen tega pa se proizvodi iz TAP šele uveljavljajo na trgu. TOZD TPP je bila poleg tega prisiljena tudi večkrat menjati svoj proizvodni program - pač v skladu s komercialnimi zahtevami in je taka neizpolnitev proizvodnega programa popolnoma razumljiva.

Svojega proizvodnega plana ni izpolnila tudi Tovarna stilnega pohištva (97,6 %), vendar to odstopanje ni veliko in je posledica ozkega grla v lakirnici ter težav pri uvajanju novega NANCY programa. Na slabše rezultate je vplivala tudi nezasedenost kapacitet obrata na Dvoru, ki ima težave s plasmajem na trgu in stalno išče nove proizvodne programe.

Ostale TOZD so izpolnile proizvodne plane v celoti ali jih celo presegle. Izpolnitev pri žagi je celo 119,9 %, vendar je to v precejšnji meri zaradi udeležbe dražje eksotične hlodovine (afriški les).

V II. polletju pričakujemo glede na zadnje ukrepe in olajšave pri prodaji pohištva ter z uvedbo sanacijske uprave v TOZD TDP in ŽAGA boljše proizvodne rezultate, posebno v tistih TOZD, ki teh planov niso uspele v I. polletju v celoti izvršiti.

Kako je dosežene izpolnitev, je razvidno iz sledečega prikaza: (v 000 din)

TOZD	PLAN	IZPOLNITEV	%
TDP	38.819	28.210	72,7
TES obrat TAP	9.628	9.301	96,6
TES	10.909	11.571	106,1
TPI	21.416	21.749	101,6
TPP	29.199	21.023	92,5
TSP	44.590	43.533	97,6
TVP	35.119	36.725	104,5
ŽAGA	38.738	46.443	119,9
„NOVOLES“	228.418	224.555	98,3

PRODAJA

Kritična situacija v izvozu pohištva, ki se je nadaljevala od konca leta 1974, je trajala približno do konca aprila 1975. Temu je bila vzrok svetovna ekonomska kriza (zmanjšanje porabe v izgradnji stanovanj ter objektov družbenega standarda, odpuščanje delovne sile), vse to je povzročilo manjšo kupno moč. Znašli smo se pred dilemo zniževanja proizvodnje in popuščanje pri cenah. Zniževanje cen je šlo v celoti v breme naše kalkulacije, ker cene domačih surovin niso ustrezno „padle“ v svetu.

Iz težke situacije nas je delno rešilo oživljanje svetovnega trga, zlasti ameriškega, delno pa dodatna stimulacija za izvoz, ki jo daje Narodna banka.

Od primarne proizvodnje v nezmanjšanem obsegu izvažamo vezane plošče predvsem v dežele v razvoju, nasprotno pa se prodaja našega lesa ni „odprla“ v izvoz.

Na domačem trgu je prodaja pohištva izredno nizka, zastoj v prodaji občuti celotna lesna pohištvena proizvodnja v Jugoslaviji. Od pričetka, ko še niso bila polna skladišča trgovine, so delno pomagali izredni ukrepi: popolno kreditiranje, rabatne stopnje, zniževanje cen v nerazumljivi višini. Ko so zaloge narasle prekomerno v proizvodnji in trgovini in ko se je povečal polog pri potrošniškem posojilu, je situacija postala brezupna. Tudi pri nas so se povečale zaloge in prodaja pohištva ni šla nikamor, vendar smo se močneje angažirali v izvozu, kjer smo k sreči imeli v tej proizvodnji že večkrat izkušnje.

Znižanje zveznega in prometnega davka od 14 % na 8 % ni moglo dati odmeva na prodajo. Pričakuje se še znižanje pologa s 30 % na 15 % za prodajo pohištva na kredit. Če bo temu sledilo še znižanje cen surovin, lastno znižanje prodajnih cen pohištva, lahko pričakujemo v II. polletju večjo prodajo na domačem trgu.

LIKVIDNOST IN OBRATNA SREDSTVA

Likvidnost se je poslabšala predvsem zaradi povečanih zalog. Če se zaloge ne bi večale, bi prodali več proizvodnje in dolžniki bi porasli. Tako pa je stanje dolžnikov nižje, kot smo predvidevali. Kljub temu je plačilo dolžnikov slabše in v zadnjih mesecih neredno poravnavanje računov, večina od kupcev želi poravnati dolg s kompenzacijo. Poleg pismenih opominov, je vse bolj treba osebno izterjavati. Gibanje kupcev po mesecih je naslednje:

(v 000 din)

januar	74.964
februar	70.342
marec	73.536
april	68.290
maj	77.348
junij	72.655



Po republikah je višina kupcev po stanju s 30. 6. 1975 sledeča:

Republika	Doba	Zapadlo	Nezapadlo	(v 000 din)				
Slovenija (tudi zunanji kupci)	48.157	32.355	15.797		TPP	1.543	2.788	- 1.245
Srbija	19.637	8.757	10.880		Surovina	1.600	1.222	+ 378
Hrvatska	3.037	2.659	378		Nedokon. proiz.	3.433	10.379	- 6.946
Bosna in Hercegovina	1.482	1.275	207		Gotovi proiz.	210	226	- 16
Makedonija	94	94			Drobni inventar	6.786	14.615	- 7.029
Črna gora	253	180	73					
SKUPAJ	72.657	45.320	27.335					

Ker se pohištvo prodaja na daljši rok, vzrok zastoja v prodaji je znan, je zapadlih dolžnikov več kot nezapadlih. Za leto 1975 je tudi spremenjen rok odpisovanja po zakonu in sicer od 60 na 45 dni. Skupni znesek odpisa dolžnikov, ki začasno znižuje finančni rezultat, je 3.090 tisoč din, medtem ko je bilo v enakem obdobju preteklega leta odpisa le za 21 tisoč din.

Pri izterjatvi naletimo na problem večjih trgovskih podjetij, saj predstavlja deset podjetij kar 50.519 tisoč din dolga ali 69,5 % od skupnega stanja dolžnikov.

Manjša prodaja pa tudi slabšanje plačil dolžnikov se odraža v manjšem prilivu denarja na žiro račun. Naše obveznosti se večajo. Predvsem dobavitelji ne plačujejo redno kot bi lahko, če bi bilo kroženje denarja normalno. Zato je stanje neporavnanih dolgov veliko in gibanje stanja dobaviteljev po mesecih pokaže naslednje:

	(v 000 din)
januar	44.080
februar	63.880
marec	70.148
april	72.103
maj	67.870
junij	61.154

Zaloge so porasle precej. Od povprečnega stanja v zadnjih treh mesecih leta 1975, ki so znašale 70.354 tisoč din, znašajo po stanju 30. 6. 1975 kar 93.447 tisoč din ali za 32,8 % več v manj kot letu dni. Visoke zaloge pomenijo več obratnih sredstev, povečanih stroškov za obresti in zmanjšano likvidnost. Posveča se jim vsa pozornost in stabilizacijski program bo zahteval, da se do konca leta znižajo.

Pregled zalog po TOZD v primerjavi s planiranim normativom je naslednji:

	plan	dejansko 30. 6. 1975	Razlika
TOZD			
TDP	2.050	583	+ 1.467
Surovine	5.500	8.739	- 3.239
Nedokon. proiz.	6.590	4.416	+ 2.174
Gotova proiz.	280	333	- 53
Drobni inventar	14.420	14.071	+ 349
IPI	1.000	479	+ 521
Surovina	1.500	1.171	+ 329
Gotovi proizvodi	60	60	-
Drobni inventar	2.560	1.710	+ 850

Povprečje za I. tromes.	2.160,16	2.555,76	2.375,44	2.305,52	2.265,04	2.458,24	3.516,24	2.864,88	2.395,68	2.436,16
Povprečje za II. tromes.	2.388,32	3.008,40	2.566,80	2.583,36	2.561,28	2.912,72	3.661,60	3.227,36	2.590,72	2.726,88
Povprečje za I. poll.	2.274,24	2.778,40	2.467,44	2.445,36	2.410,40	2.686,40	3.597,20	3.023,12	2.495,04	2.581,52

FINANČNI REZULTATI

Celotni dohodek je povečan za 33,5 % v primerjavi z lanskoletnim, dohodek pa za 20,5 %. Na že opisano poslabšanje gospodarje-

TVP	4.546	3.204	+ 1.342
Surovine	800	860	- 60
Nedokon. proiz.	2.954	2.342	+ 612
Gotova proiz.	260	261	- 1
Drobni inventar	8.560	6.667	+ 1.893

	Plan	dejansko 30. 6. 1975	razlika
ŽAGA			
Surovine	7.392	1.740	+ 5.652
Gotova proiz.	11.610	14.706	- 3.096
Drobni inventar	500	442	+ 58
	19.502	16.888	+ 2.614

TAP			
Surovine	1.153	631	+ 522
Gotova proiz.	2.182	5.461	- 3.279
Drobni inventar	2.300	2.088	+ 212
	5.635	8.180	- 2.545

TES			
Repromaterial	20.402	22.219	- 1.817
Drobni inventar	240	251	- 11
	20.642	22.470	- 1.828

SKUPAJ NOVOLES 84.990 93.447 - 8.457

Obratna sredstva so se v I. polletju povečala v dolgoročnih kreditih, ki smo jih dobili odobrene po sanacijskem programu za zagotovitev obratnih sredstev od skupnih rezerv SRS Jugobanke in Dolenjske banke in hranilnice. S tem povečanjem (18.000 tisoč din) je v precejšnji meri zagotovljeno kritje potreb po obratnih sredstvih. Kratkoročni krediti so se povečali za 5.000 tisoč din za uvoz repromaterialov.

Poleg omenjenih kreditnih sredstev smo dobili od poslovnih bank še 19.200 tisoč din kreditnih sredstev za prodajo pohištva na kredit pri večjih trgovskih podjetjih. Teh sredstev ni dovolj in jih bo potrebno v II. poll. pridobiti še nekaj, da bo prodaja pohištva normalno potekala.

OSEBNI DOHODKI

Finančni rezultat (dohodek za sklade) ne dosega predvidene višine po gospodarskem načrtu. Kljub temu so osebni dohodki letos v porastu in so se od januarja do junija povečali za 15 %. Po posameznih TOZD je osebni dohodek v povprečju naslednji:

nja, zlasti pa prilagajanje tržnim zahtevam, je rezultat I. polletja slabši. Že sam gospodarski načrt je predvideval nižje rezultate v letošnjem letu, polletje pa to potrjuje.

Pregled doseženih rezultatov po temeljnih organizacijah.

BILANCA USPEHA DO 30. 6. 1975 po TOZD	SKUPAJ	TDP	TPI	TPP	TSP	TVP	ŽAGA STRAŽA	TES	DSSS
A. UGOTOVLJEN DOHODEK	219.761	34.256	23.264	16.884	41.853	37.026	40.528	16.796	9.154
Celotni dohodek	124.232	21.311	15.224	9.365	21.526	19.358	29.308	7.683	259
1. Porabljen material	16.676	2.864	1.260	1.329	3.371	2.660	2.215	760	2.820
2. Proizv. in neproizv. str.	9.667	911	358	946	2.808	1.004	1.218	881	1.539
3. Drugi mater. stroški	7.701	1.095	559	429	961	1.492	1.284	1.881	
4. Amortizacija	3.091	26	664	296	755	1.031	155	164	
5. Popravek finanč. rezultata	232	43	20	13	18	17	15	107	
6. Izredni izdatki	161.599	26.250	18.085	12.576	29.439	25.560	34.195	11.476	4.018
7. Vsega porab. sredstva	58.162	8.006	5.179	4.308	12.414	11.466	6.333	5.320	5.136
Doseženi dohodek									
B. RAZDELITEV DOHODKA									
8. Obresti za kredite									
9. Proizv. za ban. st	4.991	922	170	376	430	460	994	1.637	
10. Zavarovalna premija	299	61	29	36	62	56	43	12	
11. Prispevki in članarine	1.058	210	73	91	147	193	173	169	
12. Zakonske obveznosti	50	10	5	7	9	11	5	3	
13. Skupaj	5.465	761	666	442	940	1.000	637	590	429
14. Ostanek dohodka I.	11.863	1.964	943	952	1.588	1.720	1.852	2.411	429
15. Za oseb. dohod. in prej.	46.299	6.042	4.236	3.356	10.826	9.746	4.481	2.909	4.708
16. Prisp. po samoupr. spor. občine	38.995	6.109	1.879	2.934	7.756	7.974	3.265	4.369	4.708
17. Ostanek dohodka	5.021	333	2.259	240	2.757	1.494	1.087	1.583	

Kako s prodajo pohištva

V prodaji pohištva smo v letošnjem letu doživeli občutno stagnacijo in pravo nasprotje s prodajo v obdobju junij-november leta 1974, ko so se skladišča pohištva izpraznila ne glede na design, ceno, kvaliteto.

Vemo, da je vzrok za to velika prodaja leto poprej (nakup vnaprej zaradi bojazni in vesti o višjih cenah), veliko povečanje cen življenjskih potrebščin, premajhne kreditne kvote za potr. kreditiranje in povečanje lastne udeležbe pri teh, odplačevanje visokih obrokov od kreditov za avtomobile velikega števila potrošnikov, visokih cen pohištva itd.

Zaloge pohištva so dosegle zvezno raven. Gre za panogo, ki daje zaposlitev velikemu številu ljudi v SFRJ. Mnoge tovarne so iskale rešitev v skrajšanem delovnem času, v zniževanju cen izpod rentabilnosti, v lojalnih in

nelojalnih angažiranjih nasproti trgovini itd. Vse to ni prineslo pozitivnih rezultatov.

Med tem je pričel veljati zakon o znižanju zveznega prometnega davka tudi za pohištvo od 14 % na 8 %, kar pomeni tudi znižanje maloprodajne cene za cca 5 %.

Brez dvoma je to prispevek na poti k normalni prodaji pohištva, zato moramo pozdraviti sklep ZIS. Poglejmo, ali ta ukrep lahko prispeva k bistvenemu izboljšanju.

Cena garniture, ki je bila doslej 20.000 din, znaša sedaj 19.000 din. Za tiste, ki kupujejo v gotovini (teh skoraj ni), ta razlika nekaj le pomeni. Toda večina kupuje na kredit, gornji primer pa pri tem pomeni le cca 35,00 din razlike v mesečnem obroku odplačila.

Za vsakega, ki kupuje je v trenutku nakupa bolj pomembno, koliko je potrebno takoj plačati v gotovini. Zato mislim, da bi že sprejeti zakon o udeležbi pri potr. kreditih z dosedanjih 30 % na 15 % udeležbe (tega banke še ne sprovajajo) pomenil celo več kot znižan prometni davek.

ZIS je apeliran dodatno znižanje cen in da ne ostane le pri deležu, ki ga je prispeval ZIS. Ta dodatni apel pa je namenjen predvsem proizvodnim organizacijam, trgovini ter znižanju prometnega davka občin in republik.

Trgovina glede na zamrznjene marže nima namena le-to zniževati, ker je že sedaj zelo tesna, ima pa možnost (v določenih primerih) odstopiti od rabatov, ker so ponekod visoki preko normalnih mej (tega v našem primeru ni). Ne vem, če lahko pričakujemo tudi znižanje prom. davka občin in republik.

Ali lahko proizvodnja z ozirom na tako nizko akumulacijo prispeva k znižanju cen? Družbeni sporazum veže proizvodnjo v tem, da morajo cene osta-

ti pri stanju 31. 5. 1975 in da se morajo te znižati, če se bodo znižale cene surovin oziroma materialov.

Iz vsega tega sledi, da večjih možnosti za dodatno znižanje cen ni. Ali proizvodnja lahko prispeva k znižanju cen le z boljšo ekonomičnostjo, produktivnostjo, rentabilnostjo?

Ostaja torej bojazen, da bodo današnje cene na isti ravni, kar tudi pomeni, da težav pri prodaji ne bo tako kmalu konec.

Vodja prodaje pohištva:
MIHA BLAŽIČ

„NOVOLES“, lesni kombinat
Novo mesto – Straža, n. sol. o.,
odbor za medsebojna razmerja

RAZPISUJE

za šolsko leto 1975/76 naslednje štipendije:

- 2 štipendiji na tehniški šoli za lesarstvo,
- 2 štipendiji na ekonomski srednji šoli,
- 1 štipendijo na elektro tehniški šoli,
- 1 štipendijo na strojni tehniški šoli,
- 1 štipendijo na višji pravni šoli,
- 1 štipendijo na višji šoli za lesarstvo.

Kandidati morajo vložiti prošnje za razpisane štipendije na obrazcu DZS 1,65, priložiti zadnje šolsko spričevalo oziroma potrdilo o opravljenih izpitih ter frekventacijsko potrdilo, življenjepis in potrdilo o premoženjskem stanju.

Vloge sprejema IZOBRAŽEVALNA SLUŽBA NOVOLESA – STRAŽA. Rok za prijave je 15 dni po objavi v časopisu. O izidu razpisa bodo vsi kandidati pisмено obveščeni.



Udarniška sobota



Cela akcija je izvenela v borbenem duhu, kot nekoč, ko so bile take akcije na dnevnem redu.



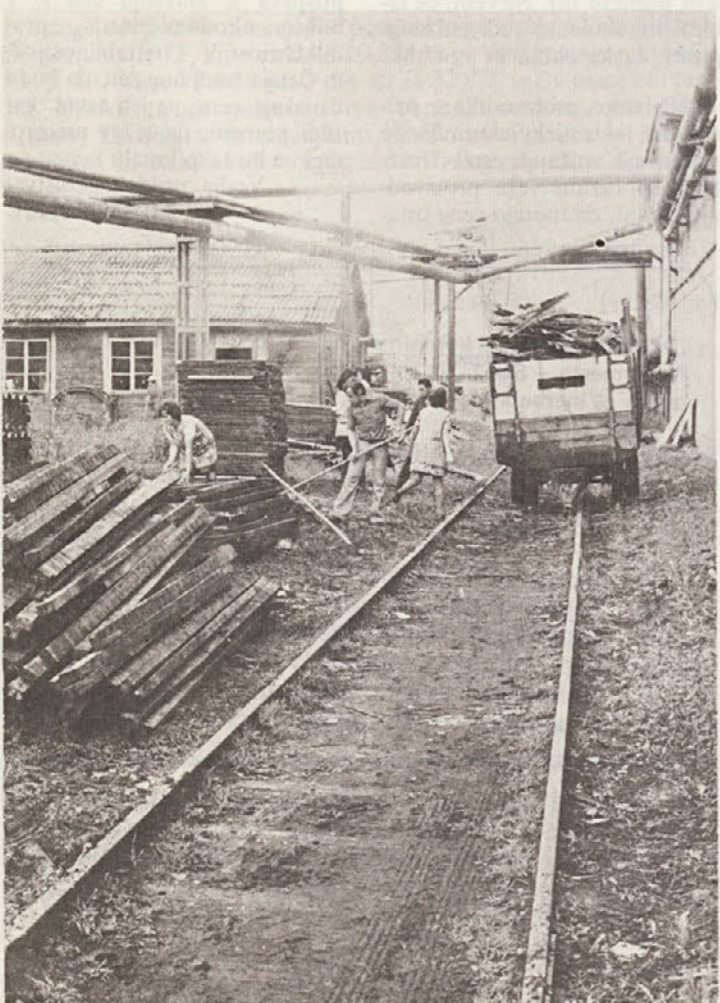
V eni od številčk našega glasila smo objavili fotografijo, na kateri se vidi veliko smeti in tabla „Odlaganje smeti prepovedano!“. Na udarniško soboto smo pospravili tudi te smeti.



Niso delali samo delavci, tudi stroji so nam kar pridno pomagali.



Okolje kuhinje smo lepo uredili. Za to so poskrbele naše punce.



Vsa dela so bila težka in vsi so delali z veseljem, čeprav mokro žagovino ni bilo lahko pospravljati.



Kot pri TSP, so betonirali cesto tudi pri TVP. Zahtevno in težko nalogo so odlično opravili.



Ceste so bile neurejene, jaški zaraščeni. Za inž. Eda Tavčarja so rekli, da je bil eden najbolj pridnih.



Naše udarnice so sodeč po elanu resnično „garale“.



Pravijo, da so direktorji bili v luči pozornosti. Cesta, na kateri je delal Janko Goleš, je lepo urejena. Janko Goleš in „varnostni“ Špelko nista pozirala fotoreporterju.



Vse je moralo biti točno zloženo, vse kot v skatlici. Delavci TDP so rekli, da že dolgo niso imeli tako lepo zloženega lesa.

Potrjen organigram DSSS

Centralni delavski svet je na zadnji seji sprejel tudi organigram skupnih služb. Namestnik glavnega direktorja dipl. inž. Mirko Pečar je bil vodja komisije, ki je ta organigram pripravila. Zaposlili smo ga, naj našim bralcem pove, kako so tekle priprave, kaj obsega novi organigram in naj ga primerja s podobnimi organigrami v nekaterih naših in tujih podjetjih lesne stroke.

Vprašanje: Kako so tekle priprave za končno oblikovanje organigrama?

Odgovor: Kot veste, so TOZD po samoupravnem sporazumu dobile ne samo več pravic, ampak tudi več opravil. Tako smo tehnično službo, se pravi skrb za proizvodnjo, prepustili v celoti temeljnim organizacijam. Zato smo takoj uknili ta sektor v skupnih službah. Ko smo začeli delati na novem organigramu, smo najprej morali točno definirati, katere posle naj opravljajo skupne službe in katere TOZD. Seveda smo morali rešiti nekatere dileme. Ena takih je bila nabavna služba. Nabava bi bila namreč lahko tudi na TOZD, ker so proizvodni programi naših TOZD tako različni, da bi vsaka TOZD lahko imela svojo nabavo, saj se v nabavi pokrivata samo ploskovno in stilno pohištvo. Vendar smo bili mnenja, da je nabava ne samo fizično opravilo, ampak tudi finančna transakcija. Znano je, da se s kompenzacijami marsikaj uspešno rešuje. Zato smo bili mnenja, da bi tako desinhronizirano delovanje nabave brez tega, da bi bilo povezano s finančno službo, bilo praktično onemogočeno. Zato smo predlagali, naj bi nabava vsaj zaenkrat ostala v skupnih službah.

Druga dilema je bila varnostna služba. Po mojem mnenju je varnostna služba sestavni del proizvodnje. Zato sem na začetku predlagal, da bi varnostna služba bila na TOZD. Zavedati se moramo, da je nemogoče dobiti osem varnostnih inženirjev. Mislil sem, da bi eden lahko opravljal inšpekcijo na več TOZD, kot imajo to organizirano v državni upravi, ko medobčinska inšpekcija opravlja inšpekcijo v več občin.

Tretja dilema je splošni sektor. Splošni sektor je do podpisane samoupravnega sporazuma resnično bil splošni sektor, ker je vključeval vse, kar je bilo izven proizvodnje, izven financ in izven tehnike. Po sam. sporazumu je del svojih funkcij že prenesel na TOZD — čuvajsko službo, vratarsko službo, šoferje, družbeno prehrano itd. Potem

se le vprašal, kaj pomeni splošni sektor? Ali naj ima splošni sektor opravila, ki bodo služila podjetju ali temeljnim organizacijam? TOZD ima namreč proizvodnjo, vendar če želi voditi proizvodnjo, mora tudi sam opravljati nekatere funkcije. Zato sem predlagal, naj pravna služba ostane v splošnem sektorju, naj v tem sektorju ostane še varnostna služba, samoupravljanje in kadrovska služba. Dogodki v Novolesu pred nekaj meseci so potrdili, da je pravilno, da čuvajska, vratarska služba spada pod splošni sektor, kakor smo to tudi naredili. To poslednje — po mojem mnenju — sicer ni v teoretičnih načelih z ustavo, vendar je praktično.

Vprašanje: Kako je sedanja kadrovska zasedba vplivala na novi organigram?

Odgovor: Popolnoma je jasno, da je kakršnokoli idealiziranje o sestavitvi organigrama odveč. Jasno je, da je sedanja kadrovska zasedba bila osnova novega organigrama. Z organigramom namreč lahko pospešujemo določeno službo, lahko ji priznavamo večji ali manjši vpliv, lahko ugotavljamo, da ta služba potrebuje več ljudi. Ne moremo pa delati organigrama brez realne podlage.

Predloženi organigram je bil narejen glede na stanje v l. 1975. V njem smo upoštevali sedanjo kadrovsko zasedbo in sedanjo organizacijo podjetja. Moram pripomniti, da bomo morali nenehno slediti predpisom in našim zahtevam. Ko bodo morale TOZD same voditi obračun o dohodku, nas bo to dejstvo prisililo, da sproti spreminjamo organigram. To omenjam zato, da ne bi kdo mislil, da bodo nove spremembe pomenile rezanje glav, da prej nismo znali napraviti dobrega organigrama itd.

Vprašanje: Imeli ste možnost videti organizacijo drugih velikih lesnih podjetij v Sloveniji. V čem se njihova organizacija skupnih služb razlikuje od naše?

Odgovor: Dokaj aktivno sem sodeloval v Unilesu pri razreševanju teh vprašanj in sem tako imel možnost videti organigra-

me drugih tovrstnih podjetij v Sloveniji, kot so: Meblo, Marles, Stol in pod. Ko so jih pokazali, so rekli, da organigrami veljajo do danes, jutri bodo drugačni in res ni bil nobeden starejši od enega leta. To se pravi, da so organigram nenehno spreminjali in prilagajali. In če bi hoteli pogledati, kakšno je stanje danes na tem področju v Sloveniji, nam predloženi organigrami ne bi mnogo pomagali. Ti organigrami se med seboj dokaj razlikujejo. Na obliko organigrama so vplivale razne stvari: število TOZD, velikost TOZD in tudi tradicija. Tako so menda v Meblu imeli veliko reorganizacijo, ker so na TOZD prenesli veliko opravil iz skupnih služb. Tako je, recimo, v Meblu nabava v rokah TOZD, vendar je treba vedeti, da imajo oni celotno proizvodnjo pohištva v eni TOZD. V Marlesu je nabava v TOZD. Marles ima ogromno žago v Limbušu in ker je praktično vsa hlodovina prihajala na to žago, je tudi normalno, da je nabava hlodovine ostala v TOZD. Pri nas tega ni bilo, zato je nabava ostala v skupnih službah. Pri tem mislim, da je treba upoštevati tole načelo: česar ne bodo opravljale TOZD, bodo opravljale skupne službe po dogovoru. S tem nisem sprivil skupne službe na rang obrti, ki se jih poslužuje kot servisa. To ni noben servis, to je določeno opravilo, katero služba opravlja z enako težo, kot ga opravlja služba na TOZD. To ni občasen servis, s katerim si občasno pomagaš. To je pomembno vedeti. Dogovorili smo se, da za nas opravlja komercialne posle komercialni sektor.

Pri tem obstoja nevarnost, da bo intelektualizem v skupnih službah nadvladal TOZD. Take menedžerske, tehnokratske ambicije so tudi, ampak — poudarjam — nehote prisotne, ker niso rezultat globokega razmišljanja in tempirane politike. To je predvsem zato, ker so skupne službe bolj na viru informacij. Trdim, da tehnokratskih ali menedžerskih tendenc (vsaj zlomernih) ni bilo. Vendar ne zanikam, da niso prisotne, nimajo pa tendence jemanja pravic temeljnim organizacijam.

Vprašanje: Obiskali ste tudi nekatere evropske dežele in Združene države Amerike. Imeli ste torej priložnost videti, kako funkcionirajo skupne službe drugod. Kakšni so vaši vtisi o delovanju teh služb v tujini?

Odgovor: Uspešnost, propulzivnost nekega gospodarstva se ne meri samo s pridnostjo delavca, ampak z uspešnostjo organizacije. Zato ni čudno, da zunaj zelo veliko študirajo organizacijo delovnega mesta in organizacijo služb, ki naj temu delovnemu mestu služijo. Mislim, da delavec zunaj ne dela nič več kot pri nas, vendar je „postrežba“ s surovino tako perfektno organizirana, da ima delavec zelo malo izgub. Pri nas ugotavljamo, da delavec dela 4,5 ure, ostali čas pa izgublja. Enkrat iščemo mojstra, enkrat čakamo navodilo, drugič ni materiala, surovine in pod. Ne smemo pozabiti, da oni uporabljajo enake stroje, kot mi, pa vendar imajo boljšo produktivnost. Rekel bi celo, da v južnih državah Združenih držav, kjer dela pretežno tuja delovna sila (Portoričani, Mehičani in drugi), delajo počasneje kot mi. Vendar ima tam delavec enak tempo dela vseh osem ur. Organizacija njihovih skupnih služb je klasično hierarhična. Večja podjetja imajo razdeljeno proizvodnjo po divizijah. Imajo divizijo za pohištvo, divizijo za acryl, če bi vzeli naš primer, divizijo za žagarsko proizvodnjo in pod. To velja seveda samo za podjetja, ki imajo večji obseg posla. Na čelu te divizije je vedno šef. Sorodne divizije povezuje takoimenovani podpredsednik družbe. Ko se srečujeta primarna žagarska in vezane plošče, je na čelu teh dveh divizij eden od podpredsednikov družbe. Zato pri njih ni nepokritih področij. Točno se ve, kaj kam spada. Skupne službe imajo organizirane kot mi — centralizirano. Razen tehnične službe so vse službe v proizvodnji. Tako imenovani centralni priprav deli, katere smo v Sloveniji dolgo forsirali, oni ne poznajo. Trdijo, da morajo biti tehnologi za pripravo dela nenehno v proizvodnji, ker dajejo utrip tovarni. Računalniška služba je, jasno, združena. Imel sem priložnost videti eno od petih največjih družb lesne industrije na svetu. Imajo zelo močne skupne službe, ki tudi dirigirajo proizvodnjo. Razen proizvodnje ne poznajo nič drugega kot evidenco proizvodnje. Vsa proizvodnja je evidentirana na računalniku in naslednji dan direktor divizije dobi podatke na mizo in točno ve, kje je koliko narejenega in kje je prišlo do zastoja.

I. Kr.

Novi samoupravni akti

V naši delovni organizaciji trenutno pripravljamo tri samoupravne akte: samoupravni sporazum o pripravištvu, pravilnik o dodeljevanju stanovanj in posojil za stanovanjsko izgradnjo ter pravilnik o določanju tajnih podatkov ljudske obrambe in o načinu njihovega zavarovanja.

Te dni sta prišla v javno razpravo samoupravni sporazum o pripravištvu in pravilnik o dodeljevanju stanovanj in posojil za stanovanjsko izgradnjo. Da bi laže sodelovali pri sprejemanju teh aktov, vas kratko seznanjam z njihovo vsebino.

Pripravištvo v naših TOZD do sedaj ni bilo urejeno. Republiški zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu pa nam nalaga, da uredimo tudi to področje medsebojnih razmerij.

S samoupravnim sporazumom o pripravištvu urejamo poseben status delavcev, ki po končani srednji, višji ali visoki šoli prvič pridobijo lastnost delavca v združenem delu. Poseben status se priznava tem delavcem, ker nimajo praktičnih izkušenj, potrebnih za samostojno delo. Da bi si čimprej pridobili manjkajoče znanje, mora biti njihovo delo posebej organizirano. S tem sporazumom skušamo najti čimboljše pot, po kateri bomo iz šolanega delavca dobili strokovnjaka. Ta pot je v osnutku tega sporazuma začrtana takole:

1. Pripravnik opravlja delo pod vodstvom mentorja, ki spremlja njegovo delo in mu nudi strokovno pomoč.

2. Pripravištvo poteka po posebnem programu za usposabljanje pripravnikov. Ta program se deli na dva dela: splošni in strokovni del. Splošni del obsega v glavnem seznanjanje pripravnika z organizacijo dela ter s samoupravljanjem in s samoupravnimi akti v TOZD in delovni organizaciji. Splošni del je za vse pripravnike enak, stro-

kovni del pa je prilagojen vsakemu delovnemu mestu, za katero se pripravnik usposablja.

3. Pripravnik mora pisati dnevnik, kamor vpisuje vse opravljene naloge.

Po poteku pripravniške dobe, ki naj traja za pripravnika s srednjo šolo 6 mesecev, za pripravnike z višjo ali visoko šolo pa od 6 mesecev do 1 leta, posebna komisija oceni, ali si je pripravnik pridobil dovolj praktičnih izkušenj za samostojno delo. Pri tem komisija ugotavlja, ali je uspešno opravil naloge, ki jih določa program. Če komisija ugotovi, da si je pripravnik pridobil dovolj praktičnih izkušenj za samostojno delo, če pa ugotovi, da si ni pridobil dovolj izkušenj za delo, ga razporedi na delovno mesto, za katero izpolnjuje pogoje. V primeru, da v TOZD ni takega delovnega mesta, oziroma da pripravnik odkloni to delo, mu preneha lastnost delavca v združenem delu.

Področje, ki ga ureja pravilnik o dodeljevanju stanovanj in posojil za stanovanjsko izgradnjo, je sedaj urejeno s pravilnikom o dodeljevanju stanovanj in kreditiranju stanovanjske izgradnje. Ker so določbe tega pravilnika zastarele in pomanjkljive in ker ga moramo uskladiti z novim zakonom o stanovanjskih razmerjih, smo se odločili, da pripravimo nov pravilnik, ki bo urejal ta vprašanja.

V primerjavi s starim pravilnikom so v osnutku pravilnika o dodeljevanju stanovanj in posojil za stanovanjsko izgradnjo podrobneje obdelani kriteriji za dodeljevanje stanovanj in stano-

vanjskih posojil. Maksimalni znesek posojila znaša sedaj 100.000 din za gradnjo ali nakup stanovanja oziroma stanovanjske hiše, za dograditev ali adaptacijo pa 50.000 din. Posojila se dajejo po 2% obrestni meri. Rok vračanja je odvisen od višine odobrenega posojila in znaša za posojila do 30.000 din 10 let, za posojila od 30.000 do 60.000 din 15 let, za posojila od 60.000 do 100.000 din pa 20 let. Posojila za stanovanjsko izgradnjo se dodeljujejo na podlagi razpisa. Delavec lahko dobi posojilo za nakup, gradnjo ali adaptacijo stanovanja ali stanovanjske hiše, če ima zagotovljenih lastnih sredstev v višini 40% vrednosti stanovanja, hiše ali adaptacijskih del, oziroma ima na stanovanjski hiši vlitto prvo ploščo.

Za stanovanje lahko zaprosi vsak naš delavec, če nima stanovanja, če ima premajhno stanovanje, če živi v nezdravem in neprimernem stanovanju ali če je njegovo stanovanje toliko oddaljeno od delovnega mesta, da se ne more vsak dan voziti na delo.

Prošnje za stanovanje in stanovanjska posojila sprejema odbor za medsebojna razmerja. Ta odbor imenuje posebno komisijo, ki si ogleda stanovanja prosilcev in sestavi prioriteto listo delavcev, ki prosijo za stanovanje oziroma za stanovanjska

posojila — po kriterijih. Na podlagi te liste dodeljuje odbor za medsebojna razmerja stanovanja oziroma stanovanjska posojila.

Če delavcu, ki mu je delovna organizacija dala v uporabo stanovanje, preneha lastnost delavca, ker izjavi, da ne želi delati v TOZD, zaradi obsodbe za kaznivno dejanje, ki ima za posledico izgubo lastnosti delavca, ali zaradi hujše kršitve delovnih obveznosti, mu delovna organizacija odpove stanovanjsko pogodbo, razen če ima že 10 let delovne dobe.

Če delavec, ki mu je delovna organizacija dodelila posojilo, izgubi lastnost delavca v združenem delu, mora vrniti neodplačani del posojila v 3 mesecih po prenehanju lastnosti delavca, razen v primeru upokojitve ali polne nezmožnosti za delo.

Ta dva samoupravna akta sta za nas delavce zelo pomembna. Res je, da pravilnik o dodeljevanju stanovanj in posojil za stanovanjsko izgradnjo, s katerim skušamo zagotoviti objektivno pot reševanja stanovanjskih problemov, bolj neposredno zadeva naše interese kot samoupravni sporazum o pripravištvu, saj je med nami, ki bomo v teh dneh glasovali za njegov sprejem, le malo pripravnikov.

Zavedajmo se, da s tem samoupravnim sporazumom urejamo položaj naših otrok, ki bodo čez leto ali več končali srednjo, višjo in visoko šolo in stopili v medsebojno razmerje v naši delovni organizaciji.

VANJA VIZJAK dipl. iur.

Mladinci, mladinke

Kakor po vsem svetu prihaja tudi pri nas do gospodarskih težav. Da bi rešili te probleme, smo sprejeli stabilizacijske ukrepe, ki temelje na tem, da bi v čimkrajšem času čimveč proizvedli s čimmanjšimi stroški.

Ravno mladi lahko pripomoremo tej zahtevni in predvsem odgovorni akciji, saj smo polni delovnega elana. Le z malo dobre volje lahko naredimo veliko koristnega, s tem pa prihranimo veliko časa in denarja podjetju in družbi. Mladi moramo stremeti za tem, da se v delovnem času porabi čimmanj časa za pogovore. Moramo organizirati delo tako, da bo proizvodnja čimbolj učinkovita, saj na ta način bomo olajšali sebi in drugim svoje delo.

Vsak človek mora v tovarni bolje paziti na svojo varnost, zlasti na varnost pri delu, ker zaradi našega malomarnega pristopa k delu lahko pride do dolgih zastojev, okvar ali celo poškodb.

Vem, da je pri nas v Novolesu veliko mladih, ki bi radi sodelovali v raznih akcijah, v delovnih brigadah, pohodnih brigad, radi bi delali v kulturnih skupinah, radi bi razvili športne aktivnosti, skratka radi bi se izkazali na raznih področjih.

V vsaki naši temeljni organizaciji imamo predsednika in sekretarja OO ZSMS (osnovna organizacija Zveze socialistične mladine Slovenije). Poiščite ga, gotovo bo pomagal. Sami predlagajte, kakšne akcije bi radi izvedli in kako. Ne smemo čakati samo na povelje od „zgoraj“. Čas, v katerem živimo, zahteva od nas veliko akcij. Delavec — mladinec je ravno tako samoupravljalca kot vsi ostali člani delovne organizacije. Naša prisotnost mora biti razvidna.

DRAGO KRŠTINC
predsednik OO ZSMS Novoles



Šport in rekreacija

Delo, ki ga opravlja naš delovni človek, obremenjuje predvsem njegov živčni sistem, tem ko so mišice, seveda to ne velja za vse delavce, večinoma neaktivne.

Dosedanja aktivnost v naši delovni organizaciji na področju športa in rekreacije se je izražala predvsem na tekmovalnem področju, kjer so se izkazovali posamezniki. Čutilo pa se je pomanjkanje množične rekreacije, ki bi delavce, ki so bili do sedaj na športnih tekmovanjih samo opazovalci, naredila za aktivne športnike oziroma fizično pripravljene delovne ljudi, sposobne prenašati vsakodnevne napore. Na enem od sestankov komisije za šport in rekreacijo smo prišli do naslednjih ugotovitev:

1. Športna tekmovanja naj bi se še naprej razvijala kot doslej. Naši delavci oziroma športniki bi nastopali na vseh tekmova-

njih med TOZD, delovnimi organizacijami itd.

2. Organizirati in razvijati je potrebno tole množično rekreacijo:

– organiziranje masovnih pohodov vseh zaposlenih na bližnje izletniške točke, kar naj bi pomenilo začetek množičnega rekreativnega gibanja;

– vključevanje v športno-rekreacijske akcije, kot so: „Vsi na kolo za zdravo telo,“ „Vsi Slovenci hodimo, plavamo, smučamo“ itd. – s čim večjo udeležbo;

– pri organiziranju letnih in zimskih oddihov skrbeti, da bodo vedno dane možnosti za aktivno rekreacijo;

– podpiranje izgradnje športnih objektov;

– zaposlitev referenta za šport in rekreacijo.

Upamo, da bo ugotovitvam čimprej sledila dejavnost, ker je to v korist nas vseh.

JOŽE NOVINEC

Spalnica drugačna kot doslej

Ste že kdaj pomislili, da je spalnica ponavadi najbolj miren prostor v stanovanju? A tudi dokaj velik! In najmanj uporabljen! Zjutraj ponavadi odidemo in se šele zvečer vrnemo.

Že samo teh nekaj ugotovitev (naštela bi jih lahko še cel kup) pa v današnjih časih, ko je za stanovanjski prostor stiska, pomeni prelom v načrtovanju bivalnega prostora.

„Spalnica“ – prostor, ki naj služi samo spanju, (v klasičnem smislu) počasi izginja. Kot mirni del stanovanja postaja spalnica tudi delovni prostor, opremljen s pisalno mizo (za vodenje hišnih „papirjev“, korespondence), udobnim foteljem, v katerem lahko preberemo knjigo ali časopis, pripadajočo mizico in poličko, stoječo lučjo za osvetljevanje delovnega mesta ter še vrsto drobnih dodatnih elementov opreme. Torej čisto drugače kot danes ali včeraj, ko je bila spalnica sestavljena iz postelj, gard. omare, tako imenovane psihe in stola.

Ce imate možnost in hotenje, potem si spalnico oblikujte tako, da bo postala prostor s kombinirano dejavnostjo in funkcionalnostjo. Nekaj takega, kot je sedaj dnevna soba.

Za zapisom o posebni kuhinji ter o drugačni spalnici, pride na vrsto tudi beseda o dnevni sobi.

MARTA RAČEČIČ, dipl. ing. arh.

AMERIŠKE ŽAGE NISO PRIMERLJIVE Z EVROPSKIMI

Osrednji nemški časopis za lesno industrijo Holz – Zentralblatt je nedavno objavil zanimiv članek o ameriških žagah. Ameriške žage je obiskala nemška strokovna ekscurzija, strokovnjaki pa so si ogledali 11 velikih žag. Največja ameriška žaga je v Fort Braggi na pacifiški obali s kapaciteto 625.000 m³. Po mnenju evropskih strokovnjakov Američani z lesom kot surovino pogosto ne štedijo, celo več, za naše pojme celo slabo izkoriščajo lesno maso. Izkoristek na žagi je največ 60%. Glavni proizvod so sekanci v udeležbi proizvodnje pa sodelujejo s 24%. Lubje računajo s 14% od mase. Promet usmerjajo vedno bolj s kamioni in vedno manj uporabljajo vod-

nega transporta. Žage so stare. Hale so navadne lope, Američani ne gledajo na videz, ampak na funkcionalnost. Upravne stavbe so v barakah. Na reprezentanco ne dajejo dosti, na drugi strani pa veliko dajejo na ekonomiko.

Lupijo z rotacijskimi lupilniki, le rdeči les lupijo z visokotlačnimi vodnimi curki.

Glavni žagarski stroji so hloedarke z 2.700 mm kolutnega premera. Žagajo v obe smeri. Velike zmogljivosti dosežejo s takim načinom žaganja, da s hloedarko opravijo le malo rezov, nadaljujejo pa obdelavo s krožnimi žagami. Posebna novost so vodno hidravlične naprave za stabilizacijo krožnih žag. Rege pa so 10 mm. Mere žaganega lesa popravljajo s skoblanjem in holibriranjem. Ni žage brez velike skoblovine. Delo na žagah je trdo. Skrbi za boljše delovne pogoje ne poznajo. Šolanja za žagarske delavce tudi ne poznajo. Delavcev imajo preveč za proizvodnjo, manjka pa jim strokovnjakov. Pijače na delovnih mestih ne poznajo.

Po mnenju nemških strokovnjakov je zelo težko primerjati ameriško z evropsko žagarsko industrijo. Že sam pristop k delu in izkoriščanju surovine je drugačen. Ogromno gozdno bogastvo očitno omogoča Američanom drugačen pristop kot Evropejcem.

EVIDENCA PRISOTNOSTI

Število zaposlenih: na dan 31. 8. 1975 je bilo v Novolesu zaposlenih 1821 delavcev. Od tega v mesecu avgustu ni dobilo % na prisotnost 558 delavcev, kar znaša 30,6.

Vzroki izgube na prisotnost: neizvajanje delovnih nalog 25 (4,5 %), neopravičen izostanek 27 (4,8 %), predčasno prenehanje dela ali zapustitev del. mesta 16 (2,9 %),

alkohol 1 (0,2 %), neopravičeni izhodi 4 (0,7 %), zamujanje 32 (5,7 %), prenehanje del. razmerja 17 (3,0 %), brezplačni dopusti 4 (0,7 %), privatni izhodi 31 (5,6 %), izredni dopust 16 (2,9 %), bolniška 306 (54,8 %), dvakratni dopust 79 (14,2 %).

Uspešni plavalci



Zelo uspešno. Tako bi se dalo oceniti sindikalno tekmovanje v plavanju, ki je bilo v četrtek, 4. septembra, v Dolenjskih Toplicah. Da se ga je udeležilo več kot 25 tekmovalcev, je nedvomno organizacijski uspeh. V nekaterih disciplinah so zadovoljili tudi rezultati, saj je zmogovalec na 50 m prosto Boris Vovk TES z rezultatom 31,3 eden od glavnih favoritov na občinskem sindikalnem tekmovanju.

Rezultati: 50 m prosto moški: 1. Boris Vovk (31,3), 2. Brane Ostanek (32,6), 3. Zdenko Dular (33,0), 4. Jadran Šnidaršič (34,8), 5. Viktor Medic (37,1), 6. Slavko Škerclj (37,3), 7. Janez Artač (37,5), 8. Bogdan Zupančič (42,0), 9. Slavko Franko, 10. Salko Adrovič, 11. Branko Šenica, 12. Pavček, 13. Drago Kužec, 14.

Simon Trifkovič, 16. Božo Stevanovič; 50 m moški – prsno: 1. Ivan Krasko (45,9), 2. Viktor Medic (47,1), 3. Slavko Škerclj (50,0), 4. Rudi Ivančič (1,47); 4 X 50 m moški: 1. DSSS v sestavi Dular, Krasko, Zupančič, Šnidaršič 2:31,7, 2. TES, 3. TDP.

50 m prosto – ženske: 1. Marija Erbežnik (55,8), 2. Branka Jakše (56,3), 3. Jožica Zoretčič (1:03,0); 50 m prsno – ženske: 1. Marija Erbežnik (55,7), 2. Stanka Šnidaršič (58,3), 3.–4. Majda in Ivica Jakše (59,8), 5. Danica Gričar (1:01,2), 6. Jožica Zoretčič (1:04,0), 7. Valerija Šetina (1:15,1), 8. Jasna Serini (1:22,4).

Končna uvrstitev: 1. DSSS 59 točk, 2. TDP 44, 3. TES 42, 4. TPP 13,5, TSP 8 in 6. TVP 7.

Ureja uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik: Ivan KRASKO. Izdaja Lesni kombinat „NOVOLES“ v Straži pri Novem mestu. Naklada 2000 izvodov. Stavek, filmi in montaža ČZP DOLENJSKI LIST. Tisk: KNJIGOTISK Novo mesto.

Romanika

Romanika je najzgodnejše obdobje srednjega veka. Medtem ko smo prešli nastanek, razcvet in propad vzhodnoevropskih kultur, so v srednji Evropi že na začetku našega štetja živeli germanski narodi. Omenili smo že vpliv preseljevanja narodov (375 – 573) na mešanje narodov, narodnosti in kultur. Severna plemena so na svojih pohodih na jug srečala rimsko kulturo. S seboj so prinesla lesno arhitekturo, ki so jo oživela v kamnito, vendar nikoli enakovredno rimski. L. 962 je ustanovil cesar Oto I. sveto rimsko cesarstvo nemške narodnosti. To je v času svojega nastanka, razvoja in zatona ustvarilo 3 časovna razdobja:

1. Zgodnjo romansko dobo (1000 – 1100.)
2. Dobo cvetoče romanike (1100 – 1180.)
3. Pozno romaniko (1180 – 1250.)

Pomen cerkve je v obdobju romanike ogromen, zato ni čudno, da je največ, najlepša, značilnega najti v cerkveni romanski arhitekturi. Pohištva je ohranjenega zelo malo – bodisi originalov ali s slikarjami. Najdemo pa bogate stenske opaze,

ki niso rezbarjeni. Skrinja je igrala ključno vlogo pri opremljanju prostora. Bila je preprosto okrašena, le z bogato ključavnico in okovjem. Včasih je bila oblečena v usnje ali poslikano tkanino. Stol je redek – še vedno simbol oblasti, pogostne so bile klopi. Postelja je v dobi romanike že dobila svojo funkcijo – služi le počitku. Obdana je z zaveso ali baldahinom.

V Skandinaviji se je v zgodnjem srednjem veku razvila samostojna kultura, ki jo imenujemo nordijski slog. Tudi tu se lahko opiramo predvsem na domneve. Stol je bil izključno gospodarjev sedež ob dolgih klopih, ki so stale ob stenah, v času obrokov pa so postavljali prednje mize. Klopi so imenitnosti primerno pregrinjali s preprogami ali kožami. Njihov okraševalni ornament so bile spirale, vijačnice ter podobe zmajev in strahov.

S tem bi se od zgodnjega veka poslovili. Morda tudi zato, ker nam, pohištvnikom, ni ostalo veliko ohranjenega. Za les je pač več stoletij preveč, da bi se ohranil.

M. RAČEČIČ

Silva Požarja ni več

Pred dnevi nas je presenetila vest o smrti našega nekdanjega sekretarja podjetja, tovariša Silva Požarja.

Na njegovi zadnji poti so ga spremljali tudi naši godbeniki in drugi člani kolekti-



va. Njegov prerani grob smo prekrili s cvetjem, družini pa izrekli naše najiskrenejše sožalje.

Tovariš Silvo je bil po poklicu učitelj, vendar zaradi višjih interesov ni mogel opravljati svojega poklica, temveč je bil največji del po-

vojnega časa v službi družbenih služb.

Pri nas je bil zaposlen sedem let. Bil je izvrsten poznavalec takratnih družbenih gibanj in zakonitosti. Njegove pedagoške vrline so se odrazile v prenekaterih konfliktnih situacijah. Veliko je prispeval k utrjevanju mlade samoupravljalke zakonodaje podjetja.

Neposredno in nekompromisno angažiranje v narodnoosvobodilnem boju in v času povojne izgradnje družbe in gospodarstva je dosti botrovalo boleznim, zaradi katerih je moral predčasno v pokoj.

Z njim smo izgubili človeka, ki je po svojih močeh veliko pripomogel k današnjim naprednim dosežkom.

Družini, ki jo je prežgodaj zapustil, bomo še naprej izkazovali resnično naklonjenost do njega in njegovih žrtev ter prizadevanj za skupno dobro.

Slava njegovemu spominu!

Kadrovik poroča

V mesecu juliju se je na novo zaposlilo 27 delavcev:

TOZD – TSP: AŠIČ Mato, JERICI Janez, AVGUŠTIN Cirila, MADŽAREVIČ Slobodan, AVGUŠTIN Janja, ŽUPEVEC Drago iz JLA, MIRTič Ivan iz JLA.

TOZD – TDP: KULOVEC Marija, SIVONJIČ Mara, KREN Jože iz JLA, POVŠE Gizela, ZUPANČIČ Franc iz JLA, TRIVUNČEVIČ Stanko, DIMITRIČ Cvijeta, ČERNIGOJ Rajko, ŠENICA Andrej iz JLA, IVANČIČ Marija, KOBÉ Marija.

TOZD – TVP: KRAMARIČ Jože iz JLA.

TOZD – TPP: JUDEŽ Jože iz JLA, MOLEK Ivan.

ŽAGA Soteska: KUMELJ Tomaž.

DSSS: GOLOB Ivan – na delovno mesto komercialista, VIZJAK Vanja na del. mesto pripravnika, VOLF Zvonka na del. mesto pripravnika, GAŠPERŠIČ Danijela na del. mesto pripravnika, LONGAR Ciril.

V mesecu juliju je odšlo 21 delavcev:

SAMOVOLJNO: ŠTRAVS Antonija, NOVAK Jože, MURN Rudolf, BUČAR Vinko, TEINOVIČ Čedo, GRIVEC Peter, POPOVIČ Marko.

SPORAZUMNO: BARBIČ Ana, AŠIČ Marko, VIDIČ Rozalija, DOŠLER Branko, MENCINA Alojz.

V ČASU POSKUSNEGA DELA: AŠIČ Mato.

V JLA: ZUPANČIČ Cveto, ŽUPEVEC Janez, RAVBAR Anton, PUST Tone, PESTOTNIK Milan, PRŠLJA Rutko, PALČIČ Silvo.

DISCIPLINSKA ODPOVED: BEČIROVIČ Trajko.

V mesecu avgustu se je na novo zaposlilo 26 delavcev:

TOZD – TSP: MARC Anton, MARC Bojan, KRŠTINC Vida, STOJKOVIČ Dragan.

TOZD – TDP: FRANKO Miran, RAJAK Đuro, DUŠANIČ Danka, ŽUPEVEC Alojz iz JLA, LAZAREVIČ Dragan, TEREK Ivan, DUKANOVIČ Matija, MITAG Branko,

JELUŠIČ Zoran, BUBIČ Nedeljka.

TOZD – TVP: ŠPELKO Anton iz JLA, ŠTRAVS Ciril iz JLA, AVGUŠTIN Bojan – konec va-jenske dobe.

TOZD – TPP: VOLČJAK Ana, UHERNIK Martin, BOŽIČ Jože, OSOLNIK Roman, PLAN-TAN Janez.

TOZD – TES: PUREBER Jože iz JLA, VODIŠEK Ivan.

TOZD – TES obrat TAP: POSLON Dragica – pripravnik.

DSSS: MEŽAN Magdalena – na delovno mesto telefonistke.

V mesecu avgustu je odšlo 23 delavcev.

SAMOVOLJNO: TEINOVIČ Vinko, ZUPANČIČ Anton, ŽIBERT Martin.

SPORAZUMNO: PAPEŽ Vinko, KUŽNIK Stanislav, ADROVIČ Arslan, KREN Jože, SMO-LIČ Ivanka, PUST Ana, KUMELJ Tomaž, URBANČIČ Viktor, STRAŠEK Jaroslav, FURLAN Jakob, UREK Darko, TEME Marjeta, ZORANOVIČ Božica, GORŠIN Franc.

NEGATIVNA OCENA DELAVCA V POS. ČASU: MAKSIMOVIČ Milan, DAVI-DOVIČ Peter.

V JLA: KOCJAN Marjan, ŠPI-LER Boštjan.

V UK: ŠUŠTARŠIČ Brane.

SMRT: MRVAR Rozalija.



–Povem ti, da se bomo morali o produktivnosti še dosti pogovarjati. (Pavliha)

ZAHVALA

Ob smrti moje drage mame se najlepše zahvaljujem vsem sodelavcem, ki so mi ob težkih trenutkih stali ob strani oziroma mi izrekli sožalje. Zahvaljujem se tudi sindikalni organizaciji TOZD TSP za podarjeni venec. Še enkrat, hvala vsem!

VIDA ŠUBIČ

A že greš domov Štefan

Bila je lepa poletna noč. Tri zjutraj. Pri vratih sva se srečala z Jožetom Knezom. Oba, pa ne samo midva, sva delala ves dan in vso noč. Montirali smo stroje v novi tovarni vezanih plošč. Jože se je nasmehnil in rekel: „A že greš domov, Štefan?“ Ja, tako je bilo.

Štefana Jakliča, vodjo proizvodnje vezanih plošč, ni treba posebej predstavljati. Z Novolesom in za Novoles živi že polnih 25 let. Toliko, da veliko mladih delavcev v Novolesu še ni bilo rojenih, ko je on začel delati v Novolesu. In verjetno imajo prav tisti, ki trdijo: v tistih, ki delajo v Novolesu več kot dvajset let, teče Novolesova kri. Bilo je leta 1950, ko je Štefan Jaklič, po končani vojaščini, prišel na žago v Straži. Žaga je bila dolga, pritlična stavba, zraven nje je stala parketarna, današnji skladiščni prostori.

„Tako rekoč vse smo delali ročno. Ne vem, če si danes sploh še kdo lahko predstavlja, kaj je ročni transport. Skladišče je bilo na hribčku in za vsak voziček smo potrebovali 5–8 delavcev. Pa vendar je šlo. Največ smo delali za Anglijo, žagali smo jelovino in parjeno bukovino. Če rečem, da smo veliko delali, vam to verjetno veliko ne pove. Domovina je potrebovala les za obnovo. Delali smo cele dneve; ne smete pozabiti, da smo delali takrat tudi v sobotah in da so bile samo nedelje proste. Ob nedeljah pa smo delali udarniško. Med tednom nismo dobivali, le ob nedeljah, ko smo delali udarniško, smo dobili tople enolončnice.

Lepi so bili udarniški dnevi. Morda zato, ker smo bili mladi. Morda tudi zato, ker smo imeli visoko zavest, da smo z veseljem opravljali tudi ta težka dela. In ker smo bili mladi, je

bilo povsem razumljivo, da smo v teh udarniških dnevih imeli harmoniko, da smo veliko peli. Skratka vse se mi je takrat zdelo lepo.“

Za vestnega in pridnega delavca, kakršen je bil in ostal Štefan, je povsem razumljivo, da je z leti tudi napredoval. Samo ne kar tako. Podnevi delo, popoldne družinske obveznosti, zvečer učenje. Po dveh letih je postal vodja izmene v parketarni. „Takrat se je delalo v treh izmenah. Spomnim se, da sem bil celih šest mesecev vodja nočne izmene.“ Pri tem se mu obraz kar zasmeji: „Tudi to je bilo lepo.“

„Leta so minevala in začeli smo razmišljati, da bo treba Novoles modernizirati. Bilo je potrebno iz teh naših tovarn napraviti kombinat. Jože Knez, tedanji in sedanjí direktor, je dal pobudo za gradnjo nove tovarne vezanih plošč. Da bi lahko začeli delati, smo se dogovorili, da bomo en del osebnih dohodkov dajali v sklad za novo tovarno. Tako smo se odrekli svojega dobička za dobrobit Novolesa in nas samih. In tu se je začelo novo obdobje mojega življenja v Novolesu.

Da bi nova tovarna lahko stekla, je bilo potrebno izšolati delavce. Zbrali so nas 6 in poslali v vse takratne tovarne vezanih plošč v Jugoslaviji. Šolali smo se v Škofji Loki, Sremski Mitrovici, Pivki, na Reki in v Blažuju pri Sarajevu. Tam smo

delali na vseh delovnih mestih, od priprave do finalizacije. Mene so določili za predelavo hlovov (luščenje in priprava furnirja). Zadnja dva meseca je v te tovarne odšlo še 40 delavcev. Spomnim se, kako smo takrat začeli graditi tovarno in je 29. novembra istega leta začela obratovati. Strinjam se, kar pravijo, da je bil to čudež. In ta čudež smo naredili mi, Novolesovci, od Jožeta Kneza, ki je predsedel cele dneve in noči in računal, kje se da prihraniti kakšen dinar, do velikega števila delavcev, ki niso poznali prostih



dni in niso mislili ne na nadure ne na dnevnice in honorarje. Naša edina misel je bila, kako čim hitreje in čim ceneje napraviti novo tovarno. Ta tovarna je bila ponos Dolenjske. To je bila prva tako velika tovarna, zgrajena po vojni na Dolenjskem. Od takrat sem v njej, petnajst let.“

Petnajst let v tovarni od njene začetka je spoštovanja vredno obdobje. Takrat, ko so Novolesovci začeli delati, so se jim evropske norme predelave vezanih plošč zdele nedosegljive. Norma je bila 70 ur za kubik vezanih plošč, Novolesovci so delali 120–140. „Danes je ta norma tudi v Evropi nižja, vendar smo se ji tudi mi približali, da nas od nje loči zelo malo. Ko je tovarna začela obratovati, je procent izkoriščenja surovine bil 35–36 %, danes je že 38 %.“

Vežane plošče so danes največja tovrstna tovarna v SR Sloveniji. Danes je to največja temeljna organizacija združenega dela v Novolesu in zaposluje nekaj manj kot 400 delavcev. Skozi tovarniška vrata je šlo veliko ljudi. In katere ljudi najbolj občuduje Štefan Jaklič? „Tiste, ki že dolga leta delajo ponoči in se ne pritožujejo, v njih se tudi pretaka Novolesova kri.“

„V naši tovarni je mnogo takih, ki bi jim Jože Knez, če bi jih srečal, rekel kot meni: „A že greš domov, Štefan?“

IVAN KRASKO

Solidarnostni blok

Gradnja stanovanjskega bloka v Straži je postala zopet aktualna. O poteku priprav za gradnjo smo vas seznanili že v majski številki našega glasila. Ko sem bral članek, sem mislil, da se blok že gradi, vendar se je kmalu zataknilo. Ni bila izdelana lokacijska dokumentacija, čeprav je bila naročena že januarja 1975, na skupščini samoupravne stanovanjske skupnosti občine Novo mesto pa so bili pritiški, da bi se bloki gradili samo v Novem mestu itd. Po mnogih urgenceh in obiskih je bila ob koncu julija končno izdelana lokacijska dokumentacija.

Ker se nobena gradnja ne more začeti, ne da bi bila zagotovljena sredstva, saj jih ni zadosti, niti v Novolesu niti v GG niti v Gorjancih niti v osnovni šoli, je bilo načelno dogovorjeno, da prevzame investitorstvo bloka SGP Pionir. Zaradi dogovora, kako bo potekala nadaljnja akcija za izgradnjo bloka, smo 1. septembra 1975 ponovno sklicali sestanek, ki so se ga udeležili predstavniki samoupravne stanovanjske skupnosti, SGP Pionir, osnovne šole, Gozdnega gospodarstva, Gorjancev in Novolesa.

Seje se ni udeležil nihče iz krajevnih skupnosti Straža, na kar je tov. Sakelšek posebej opozoril, ker je npr. krajevna skupnost Sentjerneje napravila na tem področju mnogo več.

Tov. Zupanc, predstavnik SGP Pionir, je opozoril, da je lokacijska dokumentacija sicer izdelana, urediti pa je treba še marsikaj kot npr. nov transformator, sofinanciranje krajevne PTT mreže, kanalizacijo. Ti pogoji so zelo zahtevni, zato se bo potrebno še tu zavzeti in poiskati rešitve, da ne bi vse to preveč obremenilo bloka.

Zagotovil je, da bi bil idejni projekt lahko narejen že čez 3 tedne, celotna dokumentacija pa v treh mesecih, vendar moramo zainteresirani poslati pismena naročila za gradnjo in garancijo, da so sredstva zagotovljena.

Enoten zaključek vseh je bil, da se moramo čimbolj zavzeti, da bi idejo o gradnji bloka v Straži uresničili.

O nadaljnjem poteku akcije vas bomo sproti obveščali.

MARJAN GRABNAR

KOLIKO SMO ZASLUŽILI V PRVEM POLLETJU

Po podatkih Zavoda za statistiko SR Slovenije so znašali poprečni OD, izplačani v letošnjem prvem polletju v Sloveniji 3273.— din in so bili za 27,7 % višji kot oni, ki so jih bili izplačevali v Sloveniji v prvih šestih mesecih lani.

Od tega so znašali v gospodarstvu poprečno 3.184.— din, v negospodarstvu pa 3.768.— din.

Poprečni OD v I. polletju 1975 v panogah:

	din
projektanti in gradbeništvo	5.688.—

v pomorskem prometu	5.484.—
v družbenih organizacijah	4.457.—
v premogovnikih	4.291.—
v zbornici	4.287.—
v umetnosti	4.083.—
v elektrogospodarstvu	4.048.—
v organih uprave	3.918.—
šolstvo	3.918.—
v organih uprave	3.943.—
zdravstvo	3.722.—
črna metalurgija	3.531.—
grafična industrija	3.517.—
papirna industrija	3.358.—
trgovina na drobno	3.082.—
elektroindustrija	2.976.—
v kmetijstvu	2.964.—
gostinstvo, turizem	2.820.—
v lesni industriji	2.814.—
v usnjarsko-obutveni industriji	2.802.—
v tekstilni industriji	2.724.—